

Aan : Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte
t.a.v. Lia van der Sar, commissiegriffier

Betreft : Gemeentelijk Grondwaterplan 2021-2025

Datum : 10 januari 2021

Geachte commissie,

In de commissie BWB van 13 januari 2021 bespreekt u het Gemeentelijk Grondwaterplan 2021-2025 (GRP5). Met deze brief leveren wij onze schriftelijke insprekbijdrage.

Bij van 3 november hebben wij onze reactie gegeven op het GRP5 in vervolg op de in uw commissie daarover gemaakte afspraak. Vervolgens hebben wij op 16 november 2020 onze inbreng geleverd bij de bespreking van de Uitvoeringsagenda Rotterdams WeerWoord 2020-2022. Beide brieven zijn volledigheidshalve toegevoegd.

Verzoek aan commissie BWB

In uw vergadering op 2 september hebben wij beloofd inzicht te geven in de stand van zaken bij de gezamenlijke experimentele aanpak in het funderingsrisicogebied Hillegersberg. Dat doen we in deze brief. Tegelijk vragen wij u als commissie om steun voor het voortzetten van deze gezamenlijke aanpak en te onderstrepen dat de daarvoor benodigde middelen beschikbaar zijn en de ruimte voor experimentele aanpak blijft.

De inzet met een inlaatpomp in de Bloemenbuurt is succesvol. Die aanpak wordt voortgezet en uitgebreid met de Gravenbuurt. Het experiment Statenlaan/Laantjes moet ruimhartig worden uitgevoerd. De gemeente heeft gekozen voor een afzonderlijke waterinlaat. Dat vereist toevoeging van een afzonderlijke pomp. In Oud Hillegersberg worden kleidammen aangebracht om afstroming van water te voorkomen.

Met deze experimenten kan in verschillende gebieden worden nagegaan op welke wijze de houten paalfundering structureel kan worden beschermd met een voldoende grondwaterniveau. Het wordt duidelijk welke aanvullende maatregelen waar nodig zijn. Tijdens de looptijd kan ook worden uitgezocht op welke wijze individuele en gezamenlijke bewoners kunnen voldoen aan de strenge criteria waaronder het college bereid is medewerking te verlenen aan een pompvoorziening in het openbare gebied. Voorwaarden zoals die nu zijn geformuleerd werken eerder blokkerend dan ruimte gevend. Uitzoeken is daarom het devies!

Vanuit het gebied komen ook enkele andere bijdragen richting uw commissie. Die moet u zien als ondersteuning van het belang de experimentele aanpak te kunnen voortzetten met wat daar voor nodig is. Bewoners willen duidelijkheid en willen af van de voortdurende twijfel of de experimentele aanpak volledig kan worden uitgevoerd en vervolgens op zijn resultaten wordt beoordeeld. Bestuurlijke én politieke steun is daarvoor onontbeerlijk.

Wij verzoeken de commissie om herkenbare steun aan voortzetting van de gezamenlijke aanpak 'natte palen, droge voeten' in het funderingsrisicogebied Hillegersberg, waarbij gebruik van inlaatpompen essentieel is om het effect daarvan te kunnen vaststellen.

Hieronder gaan we meer uitgebreid in op het GRP5, de projecten en wat nodig is om deze te kunnen voortzetten.

GRP5: onvoldoende aandacht voor funderingsrisicogebieden

‘Natte palen en droge voeten’ is het gezamenlijk doel van gemeente, hoogheemraadschap en bewoners. Daarvoor is een samenwerkingsproject opgezet in het kader van de verschillende rioolvervangingsprojecten. Een belangrijk resultaat van de werk- en projectgroepen is dat in het GRP5 duidelijk aandacht is voor voorzieningen die bijdragen aan de doelstelling ‘natte palen en droge voeten’. Het gaat om vernieuwende inspanningen als de aanleg DI-leidingen, waterdoorlatende bestrating, afkoppeling HWA zeker ten opzichte van het vigerende GRP4. Dat is een goede ontwikkeling, maar tegelijk plaatsen wij ook kritische opmerkingen.

Er is onvoldoende aandacht voor de funderingsrisicogebieden in het GRP5. Zeker ten opzichte van het huidige GRP4. De noodzaak van aandacht voor de naoorlogse woonwijken is duidelijk, maar daarmee zijn de problemen in de funderingsrisicogebieden nog niet opgelost. De meeste projecten in het SBH-gebied zijn nog in een voorbereidend stadium en behoeven blijvende aandacht, ook bij de uitvoering van het GRP5.

Verder zijn wij van mening dat de gemeente de grondwaterzorgplicht zeker in onze gebieden te beperkt invult. Het standpunt dat geen mechanische hulpmiddelen worden ingezet, is rigide geformuleerd en wordt vaak, in onze ogen onnodig vaak, als dé toetssteen voor het handelen gehanteerd. Juist in samenwerkingsprojecten moeten alle betrokkenen ruimte hebben, krijgen en kunnen nemen om samen te werken in respect voor elkaars kennis, kunnen, inzet en mogelijkheden. Juist de experimenten in onze gebieden moeten gebruikt worden om te komen tot een maximale inzet, ook daar waar het wellicht schuurt. Inzet is om samen de doelstelling ‘natte palen en droge voeten’ te realiseren.

De ontstaansgeschiedenis van de paalrotproblematiek in onze gebieden is van belang, omdat wij tegen die achtergrond een beroep doen op bestuurlijke activiteit daar waar het juridische gevolg door latere wetgeving is weggenomen.

De woningen in Hillegersberg en Kleiwegkwartier zijn vooroorlogse woningen, gebouwd op houten paalfundering. Die zijn bij aanleg op de vereiste diepte, dus beneden grondwaterpeil, aangelegd. Zij stonden daardoor permanent onder water. De problemen zijn niet uitsluitend, maar wel voor een aanzienlijk deel het gevolg van bewuste verlaging van het oppervlaktepeil (singelpeil) door het hoogheemraadschap in de jaren in de jaren 1944 en 1955 met 2 x 11 cm. Hierdoor is het grondwaterpeil (voegt zich naar het singelpeil) verlaagd waardoor de houten paalfunderingen structureel niet meer onder water staan met gevolg paalrot.

In de Bloemenbuurt heeft dit geleid tot aanzienlijke problemen, zoals de noodzaak een basisschool en aangrenzende woningen te ontruimen, te sluiten, te slopen en volledig nieuw te bouwen. De houten paalfundering was door aantasting nagenoeg verdwenen. Met zijn allen willen we voorkomen dat dit op meer plekken gebeurt.

Preventief beleid als inzet

Preventief beleid is nodig gericht op een duurzaam, stabiel, dekkend grondwaterniveau ter bescherming van de houten paalfunderingen in het funderingsrisicogebied Hillegersberg.

Positief zijn we over de ruimte die in het GRP5 wordt geboden om op initiatief van de bewoners mechanische hulpmiddelen, zoals een pomp, in te zetten. Daaraan worden echter zulke strikte voorwaarden verbonden dat die zeker voor individuele bewoners niet zijn in te vullen. Uitgezocht moet worden hoe hiermee in de praktijk zinvol kan worden omgegaan. Wij stellen voor dit in te passen in de vernieuwingsprojecten in onze gebieden.

Samenwerking als uitgangspunt

Het belang van de samenwerking is in het GRP5 uitgangspunt. Gemeente, bewoners en hoogheemraadschap moeten samenwerken bij het treffen van voorzieningen. Dat is een goede zaak. Ruimte is nodig om gezamenlijk tot doelmatige en voor alle partijen efficiënte maatregelen te komen. Flexibiliteit en over de grenzen van standaardaanpak en -oplossing heen durven kijken is nodig. Nieuwe werkvormen in de samenwerking met de bewoners komen hieruit voort, maar ook innovatieve oplossingen met een mogelijk duurzaam effect op behoud van de houten paalfunderingen en daarmee behoud van de bestaande woningvoorraad. Niemand zit te wachten op een situatie dat de 20.000 woningen op houten paalfundering, zoals die staan in het funderingsrisicogebied Hillegersberg, uiteindelijk ten grave worden gedragen of na aantasting voor € 80.000 tot € 100.000 per pand moeten worden hersteld. Het gaat dus om vele miljoenen euro's. Het nemen van preventieve maatregelen die leiden tot een duurzaam toereikend grondwaterniveau is dan ook belangrijk. Zeker als dat kan tegen aanzienlijk lagere kosten. Bij de inzet van een inlaatpomp hebben we het over enkele duizenden euro's. De maatschappelijke kosten/baten-verhouding is evident. Dit onderzoeken in onze projecten op experimentele basis is dan ook voor alle partijen van groot belang. Wij hebben daarvoor de bestuurlijke en politieke steun, ook van uw commissie, hard nodig,

Steun wethouder en commissie onontbeerlijk

Eind 2017 is het belang om gezamenlijk op te trekken door alle partijen - wethouder, hoogheemraad, bewoners - onderstreept. Ruimte is gemaakt voor een gezamenlijke aanpak in het funderingsrisicogebied Hillegersberg met een eigen toespitsing per deelgebied op basis van samenwerking Rotterdam, HHSK en SBH.

In de bestuurlijke Stuurgroep Grondwater is eind november de stand van zaken besproken aan de hand van een tussenrapportage en een voorstel de vervolgaanpak. Een voorstel dat is opgesteld in het gezamenlijk ambtelijke Programmaoverleg Grondwater. Wij zijn blij met de bestuurlijke steun van wethouder en hoogheemraad om de experimentele aanpak voort te zetten. Wij vragen ook om steun van de commissie BWB. De reden? Met vallen en opstaan zijn vooronderingen gemaakt, maar we zijn er nog niet. Volhouden moet. Steun is onontbeerlijk.

Oud Hillegersberg

In Oud Hillegersberg worden bij de rioolvervanging kleidammen aan de zijde van de zandige donk aangebracht met als doel afstroming naar de zandige ondergrond te voorkomen en het grondwaterniveau op voldoende hoogte te houden. Het Functioneel Advies vormt de basis voor daadwerkelijke vertaling en vervolgens uitvoering. Met daarna check op het resultaat.

Bloemenbuurt en Gravenbuurt

Het effect van de inlaatpomp in de Bloemenbuurt is groot en duurzaam. Op voorstel van de bewoners is deze na intensieve discussie met nadrukkelijk steun van de commissie BWB gerealiseerd. Na ingebruikname is het grondwaterpeil bij de houten paalfunderingen gestegen naar een toereikend niveau zonder bijzondere negatieve gevolgen voor kelders of souterrains en in de buitenruimte (tuinen en openbaar gebied).

Inmiddels heeft de gemeente voor het DI-stelsel een inlaat met vrij verval aangebracht naast de inlaat voor de pomp. Dit is gebeurd tijdens de werkzaamheden aan het kruispunt Kleiweg-Uitweg. De gemeente wil nu nagaan of inlaat met vrij verval hetzelfde positieve effect oplevert. Daarbij wordt verwezen naar het gemeentelijk standpunt dat tegen inzet is van mechanische hulpmiddelen. De bewoners zijn er van overtuigd dat een proef met vrij verval

onvoldoende resultaat oplevert. De bezwaren tegen een test zijn groot, maar de bereidheid tot medewerking aan de test is gegeven. Wel is bestuurlijk bevestigd dat in ieder geval de pomp blijft behouden en in werking blijft gedurende de hele experimentele periode. Het experiment Bloemenbuurt uitgebreid met de Gravenbuurt. De gemeente heeft besloten de DI-leidingen die in de Gravenbuurt worden aangelegd aan te sluiten op het DI-stelsel van de Bloemenbuurt. Dat betekent een verdubbeling van het gebied dat de inlaatpomp moet bedienen. Het is belangrijk na te gaan wat daarvan het effect is op het grondwaterpeil nabij de houten paalfunderingen in beide gebieden. Dit vereist een meerjarige experimenteerperiode. Eerst daarna kan worden vastgesteld of handhaving van de inlaatpomp structureel bijdraagt tot bescherming en behoud van de houten paalfunderingen.

Statenlaankwartier en Laantjes

De gemeente heeft besloten het DI-leidingennet in het Kleiwegkwartier te splitsen. De DI-leidingen in het Statenlaankwartier, de drie Laantjes en het Schiereiland krijgen een zelfstandige inlaat in de Schiebroekse Vaart. Dat betekent loskoppeling van de inlaatpomp in de Erasmussingel, die functioneert voor Bloemenbuurt en Gravenbuurt. In het gebied Statenlaankwartier en Laantjes is sprake van structureel grondwateronderlast. Het Schiereiland is nog in onderzoek.

Een groot deel van de houten paalfunderingen in het gebied heeft hierdoor last van soms aanzienlijke droogstand. Het proefproject Prefusta is erop gericht om met preventieve maatregelen, deskundigheid van buitenaf en nieuwe werkwijzen, actieve bewonersparticipatie en robuuste maatregelen voor klimaatbestendigheid (o.a. afkoppelingen HWA-en) te komen tot een stabiel en dekkend grondwaterniveau dat preventief werkt ten behoeve van behoud en bescherming van de houten paalfunderingen.

Volgens de bewoners en externe deskundigen is inlaat op basis van vrij verval onvoldoende voor een voldoende dekkend grondwaterniveau. De bewoners bepleiten dat ook voor dit gebied geëxperimenteerd wordt met een pompvoorziening. Die moet tegelijk met de rioolvervanging en de aanleg van de DI-leidingen worden aangebracht. Ook omdat dit DI-stelsel niet wordt gekoppeld met de inlaatpomp in de Erasmussingel.

Steun voor dit experiment is gegeven in de bestuurlijke Stuurgroep Grondwater.

Van de kant van de wethouder is daarbij aangegeven dat niet bij voorbaat vast staat dat na de experimentperiode de voorziening gehandhaafd blijft. De resultaten vormen de basis voor bestuurlijke besluitvorming.

Door de hoogheemraad is aangegeven dat HHSK vooral wil zien hoeveel watertoevoer voor de verschillende experimentonderdelen nodig is en of dat in alle gevallen, dus ook in droge zomers, mogelijk is.

De bewoners willen door te experimenteren met het inlaatiniveau bezien op welke wijze een duurzaam, toereikend grondwaterniveau bij de houten funderingen kan worden gerealiseerd.

In het projectoverleg wordt gezocht naar de optimale inzet van mechanische hulpmiddelen: alleen een inlaatpomp of een combinatie met een extra voorziening bij de Laantjes (waar een belangrijk deel van de houten funderingen extra hoog liggen). Eventueel kan aanvullend verderop in het gebied, dan wel bij specifieke woonblokken inzet nodig zijn. Een inlaatpomp met mogelijk een extra voorziening bij de Laantjes is het meest doelmatig, effectief en efficiënt. Een gezamenlijke voorziening voorkomt een groot aantal pompen op particulier gebied. Dat kan leiden tot een lappendeken van pompen. Dat is niet efficiënt, niet doelmatig en kostenverhogend.

Zinnvolle experimenten

Het gaat om zinnvolle en belangrijke experimenten. Zowel in de Bloemenbuurt/Gravenbuurt als in het Statenlaankwartier/De Laantjes/Het Schiereiland wordt in samenwerking tussen gemeente, HHSK en bewoners ervaring opgedaan met een mechanische voorziening (pomp). Ervaring wordt opgedaan of deze voorziening preventief werkt voor bescherming en behoud van de houten paalfunderingen en voor een lange periode inzetbaar is. Ervaring wordt opgedaan of er gevolgen voor anderen zijn. Slagen de experimenten, de bewoners zijn er van overtuigd, dan ligt handhaving voor de hand en kan worden bezien of toepassing in andere funderingsrisicogebieden nuttig en mogelijk is. Het experimentele karakter van de projecten betekent dat geen sprake is van automatische doorwerking. Het leidt eerder tot maatwerk in specifieke gebieden, in ieder geval voor het funderingsrisicogebied Hillegersberg.

Voorwaarden op uitvoering bezien

In het GRP5 worden strenge voorwaarden gesteld aan het meewerken door de gemeente aan het inzetten van een mechanische voorziening, zoals een pomp. Aan die voorwaarden kunnen woningbedrijven wellicht voldoen, maar voor bewoners/eigenaren zijn deze torenhoog. Het voorstel is om tijdens de experimenten in onze gebieden na te gaan hoe aan deze voorwaarden in de praktijk kan worden voldaan en hoe dat dan moet worden georganiseerd. De experimentperiode biedt voldoende tijd om deze complexe vertaling handen en voeten te geven zonder de uitvoering van de rioolvervanging en aanleg DI-leidingen te vertragen. Onderzocht moet worden welke extra gegevens nodig zijn en wat extra kosten bij aanleg (investering) en voor onderhoud zijn. De gemeente neemt deze kosten voorlopig voor haar rekening. Het gaat overigens om beperkte kosten. De eerste berekeningen door de gemeente gaan over ca. € 60.000 aan extra investering voor pomp en benodigde inlaatvoorziening met een paar duizend euro voor jaarlijks onderhoud. In het miljoenenproject rioolvervanging zijn dat beperkte en overzienbare bedragen. Wij vragen om steun voor deze benadering.

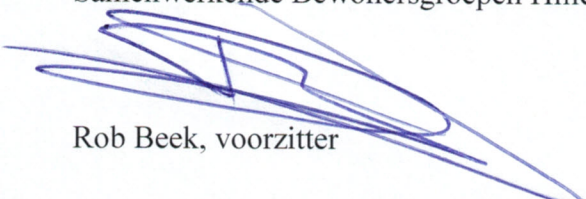
Slot

De rioolvervangingsprojecten zijn in een verschillend stadium. Voortgang is er ondanks soms moeizame en intensieve discussies. De uitgangspunten en voorwaarden in het gemeentelijk beleid zijn niet alleen heel strak, maar worden ook heel stingent ingezet. Ook daar waar met het nemen van enige ruimte oplossingen mogelijk worden. Stapsgewijs en met overtuiging voorstellen inbrengen komen we verder, maar het is soms moeizaam. Maatwerk per gebied, ruimte voor experimenteren is nodig.

Wij herhalen ons verzoek om steun van de commissie tot voortzetting van de experimenten in het funderingsrisicogebied Hillegersberg.

Met vriendelijke groet,
Samenwerkende Bewonersgroepen Hillegersberg (SBH),

Rob Beek, voorzitter

Aan : Wethouder B. Wijbenga-van Nieuwenhuizen
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Betreft : Gemeentelijk Rioleringsplan Rotterdam 2021-2025

Datum : 3 november 2020

Geachte wethouder Wijbenga,

In de commissie BWB van 2 september heeft u toegezegd dat de Samenwerkende Bewonersorganisaties Hillegersberg (SBH) voor de vaststelling van het GRP5 input ten aanzien van grondwater kunnen geven. Dat waarderen we zeer.

In de loop van oktober hebben wij in twee fasen het GRP5 mogen ontvangen. In het Programmaoverleg Grondwater is besproken dat wij eveneens gefaseerd reageren. In deze brief in het bijzonder vanuit de specifieke problematiek in de funderingsrisicogebieden, zoals het gebied Hillegersberg.

In zijn algemeenheid valt ons op dat de aandacht voor wateronderlast en de betekenis daarvan voor de paalfunderingen in de funderingsrisicogebieden zeer beperkt is. Bovendien wordt de indruk gewekt dat de werkzaamheden zijn of nagenoeg zijn afgerond. Niets is minder waar.

In het funderingsrisicogebied Hillegersberg staan wij nog altijd aan het begin van enkele omvangrijke projecten in de Gravenbuurt en het Statenlaankwartier, maar ook in Oud Hillegersberg worden nog twee gebieden aangepakt. Op sterke aandrang van de bewoners worden deze rioleringsprojecten verbreed, zodat met de vervanging van het riool en de aanleg van DI-leidingen onder meer ook de afkoppeling van de HWA wordt meegenomen. In het Statenlaankwartier is sprake van een omvangrijk integraal project. Dit “werk met werk” maken is ook expliciet uitgangspunt in GRP5.

Deze projecten geven alle mogelijkheden om gezamenlijk op te trekken tussen gemeente, bewoners en hoogheemraadschap, zoals tussen de drie partijen vastgelegd in 2016 en 2017. Samen de kar trekken gericht op de gezamenlijke doelstelling “natte palen en droge voeten”. Daadwerkelijke samenwerking op projectbasis met bewoners, met ruimte voor innovatie, waar nodig op experimentele basis. Een manier van werken die voluit past in de aanbevelingen van de Rotterdamse Rekenkamer in het rapport Burgers op de bres en de onderstreping daarvan door het college. Wij gaan er dan ook vanuit dat de huidige samenwerking in deze projecten onder het GRP5 onverminderd wordt voortgezet totdat deze geheel zijn afgerond.

Tegelijk verontrust het ons zeer dat in het GRP5 de verantwoordelijkheid niet wordt genomen voor een voldoende grondwaterniveau in het openbaar terrein met het oog op noodzakelijke maatregelen voor bescherming en behoud van de houten paalfunderingen. De argumentatie bij het (voorgenomen) beleid bevat niet onderbouwde aannames en onevenwichtige afwegingen. Hierbij ons commentaar op het gebied van grondwater.

1. Natuurlijk verval

Het GRP5 gaat er van uit op basis van natuurlijk verval (niveau oppervlaktewater van -2,85 NAP) het grondwaterniveau te reguleren. U wilt geen mechanische middelen (een pomp) gebruiken om het grondwaterniveau:

- zo nodig op -2,85 NAP te brengen, of
- op een hoger plan te kunnen brengen als dat voor de fundering van veel huizen noodzakelijk is.

U gaat voorbij aan het belang van het behoud van de bewoonde omgeving en de functie wonen in een stad als Rotterdam. En dat in een wijk die door de gemeente zelf als funderingsrisicogebied is aangemerkt en waarbij de problematiek voor de vooroorlogse woningen in hoge mate is veroorzaakt door verlaging van het grondwaterpeil, mede met het oog op de bouw van naoorlogse woonwijken.

2. Robuust grondwatersysteem

De argumentatie voor de afwezigheid van mechanische middelen is als volgt:

- het houdt het grondwatersysteem robuust, beheersbaar en klimaatbestendig;
- in een onverstoorde bodem vormen hemelwater, grondwater en oppervlaktewater een samenhangend systeem. Een versnippering van het grondwatersysteem is onwenselijk, omdat dit het grondwatersysteem complexer maakt.

Wat opvalt is dat het doel blijkbaar is complexiteit te voorkomen. Een belangrijke doelstelling is en moet ook zijn het grondwaterniveau in het openbaar gebied op een zodanig niveau te brengen dat bewoners op hun eigen terrein voldoende grondwater kunnen krijgen om (verdergaande) paalrot tegen te gaan! Daarvoor kan het nodig zijn kleine aanpassingen te doen, die de soliditeit van het systeem niet aantasten. Het Hoogheemraadschap laat zien dat werken met pompen geen afbreuk doet aan de robuustheid van het waterbeheerssysteem. Denk dus ook aan de functie wonen! Des te belangrijker omdat de kosten van een pomp verwaarloosbaar zijn ten opzichte van funderingsherstel van een woning (ca € 80.000 per woning).

3. Onverstoorde bodem?

Niet alleen ontbreekt oog voor het belang van burgers, ook de argumentatie rammelt. Het aanbrengen van een pomp is relatief simpel en verstoort op geen enkele manier de klimaatbestendigheid van een nieuwe riolering en DIT-leiding. Van een onverstoorde bodem en ongewijzigde grondwaterstand is evenmin sprake. Zo is in de jaren 1944 en 1955 het polderpeil met 2 x 11 cm door de overheid kunstmatig verlaagd (een verstoring in uw termen), een belangrijke reden waarom nu bij veel daarvoor gebouwde huizen houten funderingspalen droogstaan en wegrotten. Het verlagen van het oppervlaktewaterpeil in het verleden is het gevolg geweest van het vooropstellen van het agrarische belang en de bouw van naoorlogse woonwijken. Dit zou een reden moeten zijn om het burgerbelang zeker in de vooroorlogse wijken meer aandacht en zorg te geven.

4. Zorgplicht van de gemeente serieus nemen

Die verantwoordelijkheid voor een zorgplicht is er, maar wordt ontlopen. U wilt 'het principe' hanteren van 'samenwerken vanuit eigen verantwoordelijkheden voor een gedragen gezamenlijk belang', en wilt bewoners de eerste stap laten zetten door 'het (helpen) invullen van de particuliere grondwaterzorgplicht door particulieren'. En daarna wil de gemeente pas kijken of zij iets kan/wil doen.

Hier klopt iets niet:

- het is een misvatting dat in eerste instantie burgers een grondwaterzorgplicht hebben; die plicht komt juist de gemeente toe (Waterwet artikel 3.6, lid 1);
- in de Waterwet is vastgelegd dat de gemeente in het openbaar gebied maatregelen treft om structurele nadelige gevolgen voor de grondwaterstand te voorkomen of te beperken, voor zover dit doelmatig is en niet tot zorg van de beheerder of provincie (en waterschap) behoort. Burgers/particulieren zijn verantwoordelijk voor de grondwaterstand op hun perceel (om de gemeente te vrijwaren van een aansprakelijkheid voor paalrot) ervan uitgaande dat de gemeente een zorgplicht heeft voor een voldoende grondwaterniveau op het publieke terrein.

5. Stabiel grondwaterniveau voor funderingen

In het GRP5 staat: “De grondwaterstand in deze DI-leidingen stelt zich in op het niveau van het oppervlaktewater. Hiermee faciliteren we stedelijke activiteiten zoals wonen.” Deze invulling is marginaal en niet conform de zorgplicht die op de gemeente rust.

Immers:

- Ten eerste gaat het om de grondwaterstand in het openbaar gebied, dus ook naast de leiding in het zand- of grindcunet.
- Voor iedere wijk gelden andere omstandigheden. Denk aan de Bloemenbuurt waar juist door het gebruik van een pomp de grondwaterstand goed gereguleerd wordt. Voor de Statenlaanbuurt is al eerder een toezegging door de gemeente Rotterdam gedaan (‘Conclusies voor Functioneel Advies’ van het Zwaluwstaartoverleg van 1 oktober 2019): “het te bereiken resultaat: -2,85 m NAP grondwaterstand in het openbaar gebied aan het einde van het systeem” met de aantekening dat het gaat om een inspanningsverplichting en geen resultaatsverplichting. Zonder pomp zal -2,85 NAP vaak niet gehaald worden (al is het alleen maar omdat in droge tijden het oppervlaktewater lager zal staan). De toezegging impliceert wel een inspanning van de gemeente. Vrij verval is dat niet. Die inspanning impliceert wel degelijk de optie van een pomp.
- In ‘De Laantjes’ staan veel houten palen boven het niveau van -2,85 NAP. Bezien wordt wat hier mogelijke oplossingen zijn. Het past ook hier niet bij voorbaat een pomp af te serveren.
- Voor alle oplossingen geldt dat ze doelmatig behoren te zijn. Maar dat is wat anders dan het beperken tot het inlaatniveau. Investeren in een dure DI-leiding die niet functioneel is, doordat het gewenste grondwaterpeil in het openbaar gebied vaak niet wordt gehaald, is verspilling van geld.
- Tenslotte, het gaat in Hillegersberg Zuid (Statenlaanbuurt, Gravenbuurt, Bloemenbuurt, Schiereiland) om een in hoge mate afgeschermd gebied, waar de kans van een hoger grondwaterpeil op verstoring naar andere wijken nihil is. Het is zeker op experimentele basis van belang na te gaan of de funderingsproblematiek kan worden tegengegaan met actieve grondwaterverhoging. Een experiment dat kan rekenen op actieve inzet en steun van de eigenaar-bewoners, maar louter wordt tegengehouden met een beroep op het adagium “geen gebruik van mechanische hulpmiddelen in het openbaar gebied”. Waarmee tegelijk de ruimte voor dergelijke hulpmiddelen op particulier terrein wordt geopend. Samen zoeken naar de beste oplossing voor de doelstelling “natte palen en droge voeten” is ook zoeken naar een doelmatige oplossing. Een ander belangrijk uitgangspunt in het GRP5. Met verwijzing naar het rapport van de Rotterdamse Rekenkamer en de collegereactie bepleiten wij ruimte voor de experimentele aanpak die wij als gezamenlijke bewonersorganisaties bepleiten.

6. Experiment ontbreekt

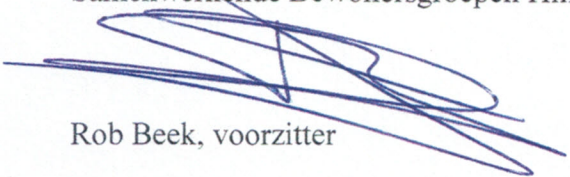
In twee wijken (Bloemenbuurt en Statenlaankwartier) zijn experimenten gaande, waarbij zonder aantasting van de robuustheid van het systeem naar een nieuwe balans wordt gezocht tussen de belangen van enerzijds het behoud van funderingen en anderzijds een klimaatbestendig grondwaterbeheer. Daarbij rekening houdend met het beginsel van doelmatigheid, zowel voor de gemeente als bewoners. Deze experimenten in het funderingsrisicogebied, waarop hiervoor is ingegaan, verdienen het in het GRP5 genoemd te worden.

De gemeente is een traject ingegaan waarbij op bestuurlijk niveau de participatie van bewoners in termen van betrokkenheid en actief deelnemen als wezenlijk is aangemerkt. Voor de Statenlaanbuurt is dat zelfs vastgelegd, met de optie naar creatieve oplossingen te kijken. Door de Rekenkamer Rotterdam zijn daar behartigenswaardige woorden over gezegd. Bewoners nemen die serieus. Daarin past dat ook het gemeentebestuur de argumenten van de bewoners serieus weegt.

We vertrouwen erop dat dit alsnog gebeurt en dat u het concept-GRP5 zo aanpast dat de zorgplicht adequaat wordt ingevuld, u niet onverkort vasthoudt aan het niet reële beginsel voor funderingsrisicogebieden van 'vrij verval' en toezeggingen aan bewoners nagekomen worden.

Met vriendelijke groeten,

Samenwerkende Bewonersgroepen Hillegersberg (SBH),

Rob Beek, voorzitter

Aan : Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte
t.a.v. Lia van der Sar, commissiegriffier

Betreft : Uitvoeringsagenda Rotterdams WeerWoord 2020-2022

Datum : 16 november 2020

Geachte commissie,

In de commissie BWB van 18 november 2020 bespreekt u de Uitvoeringsagenda Rotterdams WeerWoord 2020-2022. Met deze brief leveren wij een schriftelijke insprekbijdrage.

Het is een goede zaak dat in vervolg op Rotterdams WeerWoord een uitvoeringsagenda voor deze collegeperiode is gepresenteerd. Dit in het perspectief van de verdere aanpak die nodig is in de jaren daarna.

Rotterdam heeft ongeveer 300.000 woningen. Daarvan hebben zo'n 15.000 woningen kans bij hevige regenval op natte vloeren. Dat is dramatisch voor de bewoners en het is dus heel goed dat daar niet alleen aandacht voor is, maar door de gemeente met de bewoners daadwerkelijk actie wordt ondernomen om maatregelen te nemen om dit tegen te gaan en te voorkomen.

Rotterdam heeft zo'n 120.000 woningen die op houten palen staan en bij 20.000 daarvan is sprake van funderingsproblemen of dreigen deze te ontstaan. Oorzaken hebben te maken met bodemdaling maar vooral ook met onvoldoende grondwaterniveau. Dat probleem van wateronderlast speelt niet incidenteel, zoals wateroverlast bij een heftige stortbui, maar heeft een permanent karakter. Vooral in de funderingsrisicogebieden, zoals Hillegersberg, waar in het verleden het grondwaterniveau - nadat de woningen zijn gebouwd - door de overheid bewust aanzienlijk is verlaagd met dalende grondwaterstand en droogstaande houten funderingen als gevolg. Houten funderingen die bij de bouw ruimschoots onder het grondwaterniveau zijn aangelegd, maar nu het niet geringe risico lopen door paalrot aangetast te worden.

Wij zijn als Samenwerkende Bewonersorganisaties Hillegersberg (SBH) teleurgesteld dat het probleem van wateronderlast en de noodzaak van watertoevoer in de funderingsrisicogebieden in de Uitvoeringsagenda niet aan de orde komt. De motie uit 2017 (blz. 49) heet niet voor niets Rotterdams Deltaplan (Grond)Water. In de Uitvoeringsagenda wordt de motie over Deltaplan Grondwater wel genoemd (blz. 12), maar daadwerkelijk wordt nergens ingegaan op de problematiek van het tekort aan grondwater, het probleem van een te laag grondwaterniveau en de in goed overleg met de bewoners te nemen maatregelen met het oog op duurzame bescherming van de bestaande woningvoorraad. Ook in het 'Spoor bestaand vastgoed' ontbreekt aandacht hiervoor volledig. Wij bepleiten de noodzakelijke aandacht voor dit structurele probleem dat wel degelijk thuishoort in een beleid gericht op klimaatadaptatie.

Klimaatadaptatie heeft te maken met een toereikende hoeveelheid water. Daarbij gaat het zowel om te veel als te weinig water. Naast hoosbuiten zijn er perioden met grote droogte. Dit zijn toenemende risico's die in funderingsrisicogebieden komen bovenop het permanente probleem van bewuste verlaging door de overheid van het grondwaterniveau. Wij vragen aandacht in het Uitvoeringsprogramma voor het aanpakken van al deze vraagstukken.

Naast de problemen van de naoorlogse woonwijken, waaraan wij geenszins voorbij willen gaan, vragen wij blijvende aandacht voor de vooroorlogse wijken. De rioleringsprojecten - in ieder geval in het funderingsrisicogebied Hillegersberg - zijn nog lang niet uitgevoerd. Wij zijn met de gemeente daarvoor nog volop in discussie.

In het funderingsrisicogebied Hillegersberg zijn grote rioleringsprojecten aan de orde. In 2016 en 2017 zijn concrete afspraken gemaakt tussen de gemeente, het hoogheemraadschap en bewonersorganisaties verenigd in de SBH. In de Bloemenbuurt is na grote aandring door de bewoners met behulp van een inlaatpomp gezorgd voor een toereikend grondwaterniveau bij de houten paalfunderingen van de woningen. Een succesvol experiment dat voortzetting verdient om na te gaan of ook in de Gravenbuurt en in het Statenlaankwartier en de Laantjes kan worden gekomen tot een blijvend toereikend grondwaterniveau ter bescherming van de houten paalfunderingen. Op een wijze waarbij naast “natte palen” ook wordt gezorgd voor “droge voeten”. Het Kleiwegkwartier (funderingsrisicogebied Hillegersberg-Zuid) wordt niet voor niets aangehaald in het kader van de Wijkdialoog (blz. 46). Het is jammer dan dit niet verbonden wordt met onze inzet als SBH te komen tot preventieve maatregelen voor duurzaam beheer van de houten paalfunderingen en zorg voor voldoende en tijdige afvoer van overvloedig hemelwater, zoals neergelegd in de gezamenlijke doelstelling van gemeente, waterschap en bewoners “natte palen en droge voeten”.

Bij de toenemende incidentele zware buien moet het teveel aan water tijdig met intelligentie worden afgevoerd om problemen te voorkomen. Daarbij gaat het naast waterdoorlatende bestrating ook om mogelijkheden van waterberging om afvoer te kunnen reguleren. In het project Gravenbuurt hebben wij een ondergrondse waterberging onder het politieterrein, waar ook de rioolvervanging moet plaatsvinden, als te onderzoeken mogelijkheid genoemd. Hier is nog niet concreet op gereageerd. In het Uitvoeringsprogramma wordt de Juliana van Stolberglaan (onderdeel van de Gravenbuurt) genoemd als onderhoudsproject buitenruimte (blz. 51). De betekenis daarvan moet in de betrokken projectgroep nog aan de orde komen.

Het funderingsrisicogebied Hillegersberg bestaat voor een aanzienlijk deel uit particulier woningbouwbezit. Bij een groot aantal woningen is het mogelijk de hemelwaterafvoer (HWA) af te koppelen. Wij bepleiten dat gelijktijdig te doen met de uitvoering van de rioleringsprojecten in de Gravenbuurt, het Statenlaankwartier - de Laantjes en in Oud Hillegersberg. Daarvoor vragen wij aandacht in de verschillende projectgroepen en van het Programmteam Rotterdams WeerWoord.

Er liggen voldoende kansen om met de SBH-groepen grote stappen te zetten waar het gaat om maatregelen voor klimaatadaptatie te combineren met duurzame bescherming van de houten paalfunderingen (tegen paalrot). Het is dringend gewenst meer aandacht te geven aan de problemen in funderingsrisicogebieden, gezien de enorme kosten (ca. € 80.000 per woning) die gemoeid zijn met door paalrot aangetaste funderingen (als gevolg van droogstand) en die voor veel bewoners nauwelijks te dragen zijn. Wij bepleiten de aanwezige ruimte actief te benutten en in het Uitvoeringsprogramma Rotterdams WeerWoord 2020-2022 op te nemen.

Met vriendelijke groet,

Samenwerkende Bewonersgroepen Hillegersberg (SBH),

Rob Beck, voorzitter

